

עפ"א 33943/10-14 - משה אביר, אופקים נ.מ. בע"מ, אופקי א.ג. בע"מ נגד מדינת ישראל

בית הדין הארצי לעבודה
השופטת לאה גליקסמן

עפ"א 33943-10-14

העוררים

1. משה אביר
 2. אופקים נ.מ. בע"מ
 3. אופקי א.ג. בע"מ
 -
- מדינת ישראל

המשיבה

בשם העוררים - משה אביר

בשם המשיבה - עו"ד עדי צימרמן ועו"ד אנט שקורי פליישמן

החלטה (מתוקנת)

השופטת לאה גליקסמן:

1. לפניי ערר לפי סעיף 74(ה) לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], תשמ"ב - 1982 (להלן - **החסד"פ**) על החלטת בית הדין האזורי בתל אביב (השופטת אורנית אגסי; ת"פ 19610-10-10) בעניין חומר חקירה.

רקע:

2. כנגד העוררים (ונאשמים נוספים) הוגש כתב אישום, שבו הואשמו בהעסקת עובדים רבים בניגוד להוראות חוק העסקת עובדים על ידי קבלני כוח אדם, תשנ"ו - 1996 (להלן - **חוק העסקת עובדים על ידי קבלני כוח אדם**).
3. העוררים הגישו בקשה לעיון בחומר חקירה. בקשה זו נדחתה בהחלטת בית הדין האזורי מיום 24.8.2011.
4. ערר על החלטה זו נדחה בהחלטת בית הדין הארצי מיום 25.10.2011 (עפ"א (ארצי) 49337-09-11; להלן - **הערר הראשון**). גם עתירה לבג"צ שהוגשה על ההחלטה בערר הראשון נדחתה (בג"צ 8876/11).

מיום 12.1.2012).

5. העוררים הגישו לבית הדין האזורי בקשות נוספות לגילוי ועיון בחומר חקירה, אשר נדחו בהחלטות בית הדין האזורי מיום 10.10.2012 ומיום 11.10.2014. על החלטות אלה הגישו העוררים שני עררים נוספים לבית דין זה (עפ"א 2130-11-12; עפ"א 3176-11-12; להלן - **הערר השני**). במהלך הדיון בערר השני הגיעו הצדדים להסכמה כמפורט להלן:

5.1. הערר בתיק 3176-11-12 נמחק, משהתברר כי נושא הערר בתיק - דו"ח ביקורת של גב' יעל גלילי - לא עומד לדיון.

5.2. הערר בתיק 2130-11-12 נמחק, והמערער יהיה רשאי להגיש בקשה חדשה לעיון בחומר חקירה, בהתאם להנחיות כפי שנרשמו בהצעת בית הדין, בתוך 14 יום.

ההנחיות שנקבעו בהצעת בית הדין היו כמפורט להלן:

"בבקשה, ככל שתוגש בקשה חדשה כזו, יתמקד העורר במסמכים ספציפיים ולא יתפרס על רשימות ארוכות של חומרים כפי שעשה בהליך הקודם, מה שהקשה אף לדבריו על קיום דיון ענייני בבקשה. בנוסף, יבהיר העורר במסגרת הבקשה החדשה, ככל שתוגש, מה הן העובדות החדשות עליהן הוא מתבסס בבקשתו (ככל שהיא מתייחסת למסמכים שכבר התבקשו) מאז ההחלטות האחרונות שהתקבלו על ידי שלוש ערכאות (בית הדין האזורי, בית הדין הארצי, ובג"צ). הבקשה ככל שתוגש תהיה ממוקדת ובהירה."

5.3. בהחלטה הופנתה תשומת לב בית הדין האזורי לעניינים הבאים: יש לקיים דיון בנוכחות הצדדים בבקשות לעיון בחומר חקירה; החלטות בית הדין בבקשות מעין אלה תתייחסנה לטענות הצדדים ותהיינה מנומקות; הכלל הוא כי בקשה להתיר עיון בחומר חקירה תידון על ידי השופט שאינו דן באישום, והחריג הוא קיום הדיון בפני שופט הדן בתיק.

החלטת בית הדין הארצי בערר השני תכונה להלן - **החלטת בית הדין הארצי**.

6. בהמשך להחלטת בית הדין הארצי הגישו העוררים **"בקשה גילוי החומר שנאסף בתיק החקירה"**, שבה פירטו מסמכים המבוקשים על ידם, וכן דרשו לחייב את המדינה למספר את דפי חומר הראיות באופן שניתן יהיה להשוות בין חומר הראיות המצולם ודפי יומן החקירות. המדינה הגישה תגובה בכתב לבקשה.

7. ביום 15.9.2013 קיים בית הדין האזורי דיון בבקשה במעמד הצדדים. לאחר שמיעת טיעוני הצדדים, נתן בית הדין האזורי החלטה שלפיה הצדדים יגישו לתיק בית הדין עותק נייר של המסמכים שהוגשו באמצעות נט המשפט. לאחר מתן ההחלטה ביקש ב"כ העוררים שבית הדין יורה למדינה להעביר לבית הדין את כל הקלסרים של אגף ההסדרה (בפרוטוקול נרשם אכיפה, אולם הכוונה הייתה להסדרה, וזאת כעולה מבקשה לתיקון פרוטוקול מיום 18.9.2013). בית הדין האזורי קבע לעניין בקשה זו כך:

"מדובר בבקשה חדשה שאינה בפני ביה"ד ולכן ביה"ד יבחן אותה במסגרת ההחלטה ויכול ויאפשר למאשימה להשיב לבקשה זו בכתב ולא כעת. אין זה נכון להגיש בקשה מתגלגלת כפי

שהוגשה כעת ע"י המבקשים וספק אם יש מקום בכלל לדון בה".

- 8.** בקשת העוררים נדחתה בהחלטת בית הדין האזורי מיום 3.8.2014, שתוקנה בהחלטת בית הדין מיום 8.9.2014. החלטה זו היא מושא הערר לפני. אציין, כי הערר הוגש באיחור, ובהחלטת רשם בית דין זה, השופט כאמל אבו קאעוד, מיום 25.12.2014 הוארך המועד להגשתו.
- 9.** להשלמת התמונה אוסיף כי במקביל להליך הפלילי, הגישו העוררים בקשות לפי חוק חופש המידע, תשנ"ח - 1998 לקבל לעיונם מסמכים רבים הדרושים להם, לטענתם, לשם ניהול ההליכים הפליליים והאזרחיים. כמו כן, הגישו העוררים ובמיוחד העורר 1 (להלן - **מר אביר**) הליכים אזרחיים רבים נגד המדינה ונגד עובדי המדינה שטיפלו בעניינם של העוררים. להליכים אלה אתייחס בהמשך, ככל הנדרש להכרעה בהליך זה.

החלטת בית הדין האזורי מושא הערר:

- 10.** בית הדין האזורי דחה את בקשתם של העוררים לעיון בחומר חקירה, כמפורט להלן.
- 11.** בית הדין האזורי קבע כי בקשתם החדשה של העוררים חוזרת על כל הבקשות הקודמות אשר נדחו בהחלטות מנומקות בעבר, מבלי שהם העלו עובדות חדשות המצדיקות הגשת הבקשה, כפי שנקבע בהחלטת בית הדין הארצי; העוררים שוב הגישו רשימה ארוכה של מסמכים אשר ברור אף לנאשמים כי אינם מצויים כלל בחומרים עליהם מתבססת המאשימה בכתבי האישום בתיק זה, והם נוגעים לתחומים אחרים של משרד התמ"ת כמו אגף הרישוי, מחלקות משפטיות, חקירות שבוצעו למי מהנאשמים באגפים אחרים ועוד. בין היתר, בבקשה זו מבקשים העוררים לקבל דו"חות פעולה שונים כנגד החברות אשר אינם קשורים כלל לכתבי האישום ועוסקים ככל הנראה בחקירות אחרות ובנושאים אחרים; דין מכלול הטענות הרבות שהעלו הנאשמים להידחות, נוכח העובדה שהועלו ללא כל ביסוס ראיתי נוסף של עובדות חדשות כפי שנדרשו בהחלטת בית הדין הארצי, נוכח העובדה שלא מיקדו את בקשתם אלא חזרו על מכלול דרישותיהם ללא כל הצבעה על הרלוונטיות שלהן לכתב האישום, ובשים לב לכל טענות המאשימה, שיש בהן "תשובה ניצחת" לכל טענות העוררים; דין בקשת העוררים להידחות באופן כולל, מבלי שבית הדין יבחן את בקשתם אחד לאחד; כל המסמכים, הנתונים ואף העדים אותם מבקשים העוררים לקבל בתיק זה כולם מצויים באגף הרישוי ואין להם רלוונטיות או נחיצות בכתב האישום והם אינם מצויים אף בפריפריה של כתב האישום; אין מקום במסגרת עיון בחומר חקירה בהליך הפלילי לאפשר גילוי כל חומרי החקירה של האגפים השונים ומסמכים פנימיים של רשות האכיפה; העוררים לא הצביעו על עובדות חדשות המצביעות על נחיצות המסמכים להליך הפלילי, והם שבים בדרישתם החוזרת לאותם מסמכים שביקשו בהליכים רבים, ודרישתם מהווה מסע דייג; העוררים מטיחים במדינה האשמות חסרות שחר, עלילות שווא נגד חוקרים של המאשימה וטענות מופרכות נוספות שאין בינן לבין המציאות דבר, ואילו המדינה העבירה לעוררים חומרים הרבה מעבר למה שהייתה צריכה להעביר על פי כתב האישום, מסרה לפני משורת הדין חומרי חקירה פנימיים שספק אם היה מקום לגלותם בשל העדר הרלוונטיות שלהם, ואף אפשרה לעוררים לעיין בכל חומר החקירה המקורי.
- 12.** בית הדין האזורי קבע כי בנסיבותיו החריגות של המקרה הנדון, נוכח התנהלות העוררים, יש לחייב את העוררים בתשלום הוצאות בסך של 15,000 ₪.

הערר

13. בערר טענו העוררים כי בית הדין האזורי לא קיים הליך מסודר של טיעון והתייחסות למסמכים המבוקשים, והדין שהתקיים ביום 15.9.2013 היה דיון מקדמי בלבד; בית הדין האזורי לא נימק את החלטתו בהתייחס למסמכים עצמם, והסתפק בנימוקים פרוצדוראליים בלבד, ולא עיין במסמכים שהועברו לעיונו על ידי העוררים, שמקורם בעובדי המשיבה שהעידו בהליכים מקבילים; ממסמכים אלה ניתן ללמוד על קיומם של מסמכים המצויים ברשות המאשימה והיא מסרבת לגלותם, כאשר לגבי חלקם היא טוענת שאינם קיימים ולגבי חלקם היא טוענת שהם אינם בגדר "חומר חקירה"; בית הדין האזורי לא נתן החלטה בבקשה נוספת שהגישו העוררים והיא לזמן עדים להוכחת קיומם של מסמכים אשר נטען על ידי המשיבה כי אינם קיימים; כמו כן ביקשו שבית הדין הארצי יעיין בשלושת המסמכים שלא נמסרו לעיונם בשל הטענה כי הם בגדר תרשומת פנימית, אלא ניתנה פראפרזה שלהם בלבד; המדינה מכחישה קיומו של מסמך (זיכרון דברים של מר קובי סוויד) שקיים ואף מצוי בידיו; יש חומרים שנאספו באגף האכיפה והועברו לאגף ההסדרה; פסיקת הוצאות כנגד העוררים דינה להתבטל הן בשל העדר סמכות להטיל הוצאות, הן בשל העובדה שלא היה מקום להטיל הוצאות אלה, והן בשל העובדה שההוצאות הוטלו בניגוד לסעיף 79 לחוק העונשין. בדיון שהתקיים לפניי, לבקשת בית הדין, התייחסו העוררים בפירוט לכל מסמך שנתבקש על ידם, וטיעון זה יפורט בהמשך בהתייחס לכל מסמך.

14. העוררים חזרו על בקשתם לקבל את כל החומר שבאגף ההסדרה. העוררים אישרו כי חומר זה לא נתבקש על ידם במסגרת הבקשה שהוגשה לבית הדין האזורי, אולם טענו כי בדיון ההוכחות האחרון שהתקיים התגלו ראיות חדשות, המצדיקות לחייב את המדינה לגלות את כל חומר הראיות.

15. המדינה טענה כי העוררים מגישים בקשות בנוגע למסמכים המצויים בידם, שנמסרו להם בהליכים שונים, ורצונם האמיתי הוא להשמיע טענות ולא לקבל את המסמכים; ככל שהמסמכים נדרשים להוכחת טענת הגנה מן הצדק, הרי שאין תחולה לסעיף 74 לחסד"פ, שעניינו חומר חקירה הקשור לאישום. ככל שמדובר במסמכים הדרושים להוכחת טענת הגנה מן הצדק על הנאשם להראות ראשית ראייה לטענה זו, ואז על בית הדין לשקול אם יש להורות על המצאת מסמכים בהתאם לסעיף 108 לחסד"פ. במקרה הנדון, בהליכים אחרים שניהל מר אביר כנגד החוקרים ועובדי המדינה נדחו טענותיו של מר אביר להתנהלות לא ראויה של החוקרים ועובדי המדינה; הטענה שהמסמכים המצויים באגף ההסדרה רלוונטיים לאישום נדחתה בהחלטות קודמות; החומר הרלוונטי מאגף ההסדרה הוכנס לתיק החקירה בדרך הנכונה של גביית עדויות מהחוקרים/המפקחים והוא הועבר לעוררים; בהליכים האזרחיים היו הליכי גילוי מסמכים, ולכן יש בידי העוררים לפחות מידע חלקי על מסמכים המצויים באגף ההסדרה, ובכל מקרה הגשת כתב האישום לא התבססה על המסמכים של אגף ההסדרה; אין מקום לדון בערר על מסמכים חדשים שלא הועלו לדיון ולא נדונו בבית הדין האזורי; חלק מהמסמכים המבוקשים על ידי העוררים הם תכתובת פנימית שאין חובה לגלותה, אם כי לפני משורת הדין גולו לעוררים מסמכים פנימיים רבים; ככל שתועלה טענת הגנה כי מנובמבר 2008 הועסקו העובדים על ידי חברת אביגיל, בית הדין שדן בהליך הפלילי יחליט אם יש לחייב את המדינה לגלות מסמכים או להביא עדים לפי סעיפים 106 ו-108 לחסד"פ.

המסגרת הנורמטיבית:

16. סעיף 74 לחוק סדר הדין הפלילי מסדיר את זכות הנאשם לעיון בחומר חקירה:

74. עיון בחומר החקירה

- (א) הוגש כתב אישום בפשע או בעוון, רשאים הנאשם וסניגורו, וכן אדם שהסניגור הסמיכו לכך, או בהסכמת התובע, אדם שהנאשם הסמיכו לכך, לעיין בכל זמן סביר בחומר החקירה וכן ברשימת כל החומר שנאסף או שנרשם בידי הרשות החוקרת, והנוגע לאישום שבידי התובע ולהעתיקו.
- (ב) נאשם רשאי לבקש, מבית המשפט שאליו הוגש כתב האישום, להורות לתובע להתיר לו לעיין בחומר שהוא, לטענתו, חומר חקירה ולא הועמד לעיונו.
- (ג) בקשה לפי סעיף קטן (ב) תידון לפני שופט אחד ובמידת האפשר היא תובא בפני שופט שאינו דן באישום.
- (ד) בעת הדיון בבקשה יעמיד התובע את החומר שבמחלוקת לעיונו של בית המשפט בלבד.
- (ה) על החלטת בית משפט לפי סעיף זה ניתן לערור לפני בית המשפט של ערעור שידון בערר בשופט אחד; הערר יוגש בתוך 30 ימים מיום שניתנה החלטת בית המשפט, ואולם בית המשפט ראשי להאריך את המועד להגשת הערר מטעמים שיירשמו.
- (ו) אין בסעיף זה כדי לפגוע בהוראות פרק ג' לפקודת הראיות [נוסח חדש] תשל"א - 1971.

17. תכלית הזכות לעיין בחומר חקירה היא לאפשר לנאשם להיערך כראוי להליך המשפטי, לדעת מה הן הראיות עליהן מבוסס כתב האישום, וכן לאפשר לו למצוא בחומר החקירה ראיות לחפותו. זכות העיון נועדה לאזן במידה מסוימת את פער הכוחות הקיים בין המדינה בתפקידה כמאשימה לבין הנאשם העומד לדין פלילי. תכלית נוספת וחשובה שביסוד זכות העיון היא החתירה להגיע לחקר האמת ולהוציאה לאור בהליך הפלילי [בש"פ 7064/08 מדינת ישראל נ' ליאורה ברקו (13.8.2009); עפ"א 29798-10-11 עפ"א 9796-04-12 מדינת ישראל - מרים יהודית עמית ונלי ברק פריאל (22.4.2013) והאסמכתאות שם].

הנה כי כן, תכלית הזכות לעיין בחומר חקירה היא שיהיו בידי הנאשם הראיות שבידי התביעה - הראיות עליהן מבוסס כתב האישום וראיות שיש בהן כדי לסייע לו להוכיח את חפותו. לפיכך, אין להשתמש בבקשה לעיון בחומר חקירה לתכליות אחרות, כגון - הוכחה כי עדי המדינה אינם אומרים אמת, הן בקשר למסמכים המצויים בידי המדינה והן בקשר לעובדות מושא כתב האישום. מאותו טעם, אין מקום שהנאשם יגיש בקשה לעיין בחומר חקירה המצוי כבר בידיו, וזאת ללא קשר לאופן בו הגיע החומר לידי. במקרה הנדון, במסגרת ההליכים הרבים שניהלו העוררים ובעיקר מר אביר כנגד המדינה ועובדיה, נמסרו להם עשרות מסמכים (ראו למשל תצהיר גילוי מסמכים בתיק 51857-05-10 נספח 1(ו) לבקשת העוררים בבית הדין האזורי), ואין מקום לבקש במסגרת בקשה לעיון בחומר חקירה מסמכים שנמסרו לעוררים בהליכים אחרים.

עמוד 5

18. בהתאם לסעיף 74(א) לחוק סדר הדין הפלילי לנאשם יש זכות לקבל הן חומר המוגדר כ"חומר חקירה" והן "רשימת כל החומר שנאסף או נרשם בידי הרשות החוקרת והנוגע לאישום" (להלן - **הרשימה**) [בש"פ 2043/05 **מדינת ישראל נ' גד זאבי** (15.9.2005)].

19. אשר להגדרת חומר חקירה נקבע כי "**חומר החקירה**" הוא "**כל ראיה העשויה להיות רלבנטית לשאלה העומדת להכרעה במשפט, במישרין או בעקיפין, בין שהיא תומכת בגרסת התביעה ובין שהיא לכאורה עומדת בסתירה לה, ובין שהיא נראית ניטרלית לגבי השאלות השנויות במחלוקת**" [בג"צ 1885/91 **צוברי נ' פרקליטות מחוז תל אביב**, פ"ד מה(3) 630, 633 - 634 (1991); להלן - **עניין צוברי**]. בבג"צ **אל הוזייל** [בג"צ 233/85 **עלי אל הוזייל נ' משטרת ישראל**, (6.11.1985)] קבע בית המשפט העליון כי -

"...אין לפרש את המונח 'חומר חקירה' שבסעיף 74 לחוק סדר הדין הפלילי פירוש דווקני ומצמצם, המגביל את תחולת הסעיף לחומר הראיות, המתייחס אך ורק במישרין למעשה העבירה המיוחס לנאשם. 'חומר חקירה' במובן ההוראה האמורה גם ראיות השייכות באופן הגיוני לפריפריה של האישום במשמע. מטבע הדברים, אין לקבוע בנושא זה כללים גורפים וממצים; בכל משפט חייבים נציגי התביעה, ובמקרה של חילוקי דעות - בתי המשפט, להיות מודרכים על ידי כללי השכל הישר ועל ידי המגמה לאפשר לסנגוריה הזדמנות הוגנת להכין את הגנתה..."

20. בד בבד, הבהיר בית המשפט העליון כי -

"יחד עם זאת, לא כל השערה או ספקולציה שאותן מעלה הנאשם, עשויות לשמש תשתית מספקת להגדרת החומר שבמחלוקת כ **'חומר חקירה'**. ועוד נקבע, כי אין די בתקווה בלבד כי בחומר המבוקש ימצא דבר מה, העשוי להועיל להגנת הנאשם, אלא שיש להצביע על **יסוד של ממש** להנחה כי החומר אכן ישפיע על בירור האשמה המיוחסת לנאשם

במילים אחרות, בית המשפט לא יאפשר **'מסע דיג'** מטעם ההגנה, כחלק מיישום עקרונותיו של סעיף 74 לחוק סדר הדין הפלילי, אלא שעל הטוען להצביע על הרלוונטיות הקונקרטית של החומר המבוקש לשם הגנתו, ורק במידה שיעשה כן, יענה בית המשפט לבקשה".

(ההדגשה במקור - ל.ג.).

בש"פ 4109/13 **מדינת ישראל נ' פביאן דה פאס** (7.7.2013), סעיף 11 להחלטה והאסמכתאות שם.

21. המבחן לסיווגו של חומר כ"חומר חקירה", כמו גם לאיזון בין זכויות הנאשם לבין זכויות עדים ומתלוננים ולבין אינטרסים ציבוריים, הוא **"מבחן הרלוונטיות"**:

"לעניין זה נקבע בפסיקת בית משפט זה מבחן הרלוונטיות, שמתמקד כאמור בזיקה בין החומר שהעניין בו מתבקש, לבין האישום, ומבטיח בכך, לצד יכולת הנאשם להתגונן, גם מיקוד בשאלות הצריכות הוכחה או בירור ושמירה על זכויותיהם של עדים ומתלוננים, כמו גם על אינטרסים ציבוריים חיוניים אחרים, מקום שאלה עלולות להיפגע אם ימסר החומר לנאשם. מבחן הרלוונטיות מבטא את הבכורה הנתונה לזכות הנאשם לעיין בחומר, אך משקף גם את האיזון הנדרש, מקום שתרומת החומר להגנת הנאשם אינה משמעותית, אך מסירתו לעיונו תביא לפגיעה באינטרסים חשובים אחרים.

מסכמים זאת היטב הדברים הבאים:

'חומר חקירה' הוא חומר המצוי בגרעין הקשה של תשתית ראיות התביעה, עליו מבקשת התביעה לבסס את האישום (...). המאפיינים העיקריים לסיווג חומר כ'חומר חקירה' כמשמעותו בסעיף 74 לחוק, הם שלושה: ראשית - חומר רלבנטי לאישום; הרלבנטיות מתפרשת בהרחבה; שנית - המושג 'חומר חקירה' מתפרש גם על ראיות השייכות לפריפריה של האישום (...). שלישית - אין לכלול בגדר 'חומר החקירה' ראיות שהרלבנטיות שלהן לאישום הפלילי אינה קיימת, או שהיא רחוקה או שולית בלבד (...). לסייג האחרון ישנה חשיבות מיוחדת מקום שחומר מסוים נצבר או נערך במהלך החקירה, אך הוא אינו רלבנטי לאישום, והצגתו לעיון ההגנה עלולה לפגוע בזכויותיהם של אחרים, או להסב נזק לערכים שונים שבאינטרס הציבור (...). במצב שבו מצד אחד, החומר אינו מועיל לקיום משפט הוגן, ומצד שני, הצגתו עלולה לגרום פגיעה בלתי ראויה באדם או בערך ציבורי חשוב, יש למנוע את חשיפתו של החומר לעיון ... ככל שהזיקה בין טיב החומר לבין השאלות שבמחלוקת במשפט רופפת יותר, כך עולה משקל הפגיעה הצפויה בזכויותיהם של אחרים או בערכים שונים שבאינטרס הציבורי הכרוכים בהצגתו לעיון".

בש"פ 6740/13 מדינת ישראל - פלוני (21.1.2014).

22. בעניין אוחיון [עפ"א 24961-11-10 אוחיון נדב - לול שירותים וחיסונים בע"מ - מדינת ישראל - משרד התעשייה המסחר והתעסוקה (10.6.2014)] פורטו השלבים ואופן הדיון בבקשת נאשם לעיון ב"חומר חקירה", לרבות בשאלה אם על בית הדין לעיין בחומר המבוקש, וכן בחומר של ההגנה החסוי מפני התביעה. ככלל, יש לקיים דיון בבקשה במעמד הצדדים, ובמידת האפשר לא לפני השופט הדן בהליך הפלילי.

הכרעה:

23. על יסוד הכללים כאמור לעיל אבחן את טענות העוררים ואתייחס למסמכים שהתבקשו על ידם. אקדים ואומר, כי הגעתי לכלל מסקנה שדין הערר להידחות, תוך חיוב העוררים בהוצאות משמעותיות.

24. אשר לאופן ניהול הדיון: בית הדין האזורי קיים דיון בבקשה, ואין לקבל את טענת העוררים כי היה מדובר בדיון מקדמי בלבד. מפרוטוקול הדיון עולה כי התקיים דיון לגופה של הבקשה, ונשמעו טענות מפורטות של הצדדים בהתייחס למסמכים. העובדה שבית הדין החליט בתום הדיון כי יומצאו לו מסמכים לא חייבה קיום דיון נוסף. לפיכך, אני דוחה את טענת העוררים כי בית הדין האזורי לא קיים דיון בבקשה, כמתחייב מהפסיקה ומהחלטת בית הדין הארצי.

25. אשר להנמקה: בית הדין האזורי לא התייחס בהחלטתו לכל מסמך שנתבקש על ידי העוררים, אלא קבע באופן כולל כי יש לדחות את הבקשה מנימוקים שפורטו בהחלטתו, תוך הפנייה להתייחסות המפורטת של המדינה בנוגע לכל מסמך בבקשה. אכן, ראוי היה שבית הדין יתייחס בהחלטתו, ולו בקצרה, למסמכים שנתבקשו על ידי העוררים. אולם, כפי שיפורט בהמשך, לאחר בחינת טענות העוררים בנוגע לכל מסמך, הגעתי לכלל מסקנה כי צדק בית הדין האזורי בקביעתו כי דין הבקשה להידחות.

חומר המצוי באגף ההסדרה:

26. העוררים טענו כי יש לחייב את המדינה למסור להם את כל הקלסרים בעניינם המצויים באגף ההסדרה, העוסק בין היתר ברישוי קבלני כוח אדם על פי חוק העסקת עובדים על ידי קבלני כוח אדם, אשר ערך גם כן חקירות בעניינם של העוררים בהקשרים שונים (שלילת רישיון; חילוט ערובה, ועוד). לטענת העוררים, ההפרדה בין אגף ההסדרה לבין אגף האכיפה שנעשתה על ידי המדינה היא הפרדה מלאכותית, שכן המסמכים המצויים באגף ההסדרה רלבנטיים להליך הפלילי, שעניינו האשמת העוררים בהעסקת עובדים בהעדר רישיון; לא יעלה על הדעת להאשים אדם בפעילות טעונה רישיון מבלי שהיה בידו הרישיון, מבלי לאפשר לו לעיין ולהעתיק את החומרים הקיימים באגף ההסדרה; בהקשר זה הובאו כדוגמא תכתובת של אגף ההסדרה עם חברת כוח אדם אביגיל, המוכיחה כי העובדים הועברו מחברת אופקים לחברת אביגיל כבר ביום 1.11.2008, בעוד שחברת אופקים הואשמה בכך שהעסיקה עובדים שלא כדין בחודש נובמבר 2008, וכן חקירה של עובדת של חברת אופקים בשם אורנה ביום 8.7.2008, שיש להם על פי הנטען, רלבנטיות לכתב האישום.

27. כפי שנקבע בעניין **אוחיון**, עשויה לקום למדינה חובת גילוי של "חומר חקירה" **שאינו מצוי** בתיק החקירה. בעניין זה נפסק כי חומר שלא נאסף ולא נמצא בתיק החקירה לא יהווה בדרך כלל "חומר חקירה", אולם אין מדובר בחזקה חלוטה, ו"**במקרים בהם מתרשם בית המשפט על פי מכלול השיקולים - ובראשם שאלת הרלבנטיות - כי החומר ראוי לשמש 'חומר חקירה' על פי טיבו, לא יעמוד מיקומו הפיזי לרועץ לנאשם**" [בש"פ 1993/14 **אילן יוסף נ' מדינת ישראל** (23.4.2014)].

28. במקרה הנדון, אין מקום לחייב את המדינה לגלות לעוררים את **כל החומר** המצוי באגף ההסדרה מטעמים אלה. **ראשית**, בקשה זו לא נכללה בבקשה שהוגשה בבית הדין האזורי, אלא הועלתה בסופו של הדיון בבקשה בבית הדין האזורי; **שנית**, טענה זו של העוררים נדונה ונדחתה הן בערר הראשון והן בעתירה שהגישו לבג"צ, והעוררים לא הצביעו על עובדות חדשות או נסיבות חדשות המצדיקות שינוי ההחלטה הקודמת; **שלישית**, מדובר בבקשה גורפת וכוללת, בניגוד להחלטת בית הדין הארצי שלפיה על הבקשה להתייחס **למסמכים ספציפיים**. בהקשר זה אציין כי במסגרת ההליכים הרבים שהתנהלו בין מר אביר והעוררים לבין המדינה ועובדיה הגיעו לידיהם מסמכים רבים מאגף ההסדרה, והיה באפשרותם להגיש בקשה ממוקדת במסמכים ספציפיים; **רביעית**, כעולה מכתב האישום המתוקן מפקחים מאגף ההסדרה הם חלק מעדי התביעה, וכפי שהובהר על ידי ב"כ המדינה החומר הרלבנטי מאגף ההסדרה נמצא בתיק החקירה במסגרת ההודעות שנגבו מאותם עדים. **חמישית**, כפי שנטען על ידי המדינה, ככל שבמהלך עדותם של המפקחים מאגף ההסדרה יתברר כי מסמך זה או אחר המצוי באגף ההסדרה לא נמסר לעוררים בעבר, והוא רלבנטי לאישום, יוכלו העוררים לבקש כי העדים ימציאו מסמכים, בהתאם לסעיף 108 לחסד"פ.

המסמכים שנתבקשו על ידי העוררים:

29. להלן, אתייחס לכל מסמך שנתבקש על ידי העוררים.

30. **רשימת השאלות שהכין החוקר חמי ניר לקראת חקירתו של מר אביר:** העוררים הודיעו במהלך הדיון בערר כי הם מוותרים על מסמך זה. מעבר לכך מדובר בתרשומת פנימית על פעולת חקירה מתוכננת, והיא

אינה בגדר "חומר חקירה". בהקשר זה יש לציין כי בהתאם לפסיקה, מזכרים של החוקרים או המפקחים בהם כלול מידע על פעולות חקירה שבוצעו, פעולות חקירה מתוכננות, בעיות שנוצרו בחקירה, לוח זמנים לביצוע פעולות חקירה וכיו"ב, **להבדיל מראיות או נתונים מהותיים לאישום**, אינם בגדר "חומר חקירה" [בש"פ 91/08 מדינת ישראל נ' מוחמד שיבלי (13.2.2008)].

31. תכתובת בין עו"ד אטלן לבין החוקרת יעל גלילי: המדינה הבהירה בתגובתה כי לא קיימת תכתובת כזו. בכל מקרה, מדובר בתכתובת פנימית שאין חובה לגלותה, כמובהר בסעיף 30 לעיל.

32. זכרון דברים שערך החוקר קובי סוויד אשר תיעד את התנהלות חקירתו של מר אביר: במהלך הדיון בערר הבהירה המדינה כי מתוך טעות מסמך זה נעלם מעיני הפרקליטים שטיפלו בתיק, ולכן נאמר כי לא קיים מסמך זה. מכל מקום, בדיון בערר עלה כי מסמך זה **מצוי בידי העוררים**, והבקשה הועלתה על ידי העוררים על מנת שיוכלו לטעון כי המדינה מעלימה מהם מסמכים. כמובהר לעיל, אין מקום לבקש במסגרת בקשה לגילוי חומר חקירה מסמכים המצויים בידי הנאשמים.

33. חומר המצוי בידי המאשימה בנוגע לראיות שהיו לפני החוקרת גב' גלילי לפני שחקרה את מר אביר בחשד לאי תשלום פדיון חופשה: במהלך הדיון בערר הצהיר מר אביר כי הוא יודע שאין מסמך כזה, ו"אני רוצה שיצהירו שאין ואם יש אז שימצאו לי אותו". המדינה טענה כי המציאה לעוררים את כל החומר המתייחס לכל החוקים עליהם נחקרו העוררים, ובכל מקרה מדובר בחומר לא רלבנטי שכן העוררים לא הועמדו לדין על אי תשלום פדיון חופשה שנתית. גם בעניין זה לא היה מקום לבקשה, נוכח העובדה שהעוררים יודעים שאין מסמך כזה. מעבר לכך, כפי שנקבע בערר הראשון, נוכח העובדה שהעוררים לא הואשמו בעבירה על פי חוק חופשה שנתית, לא ברורה הרלבנטיות של המסמך שהתבקש. עוד יש לציין כי מסמך זה התבקש על ידי העוררים פעמיים - הן בסעיף 9(ג) לבקשה שהגישו בבית הדין האזורי והן בסעיף 9(ד) לבקשה שהגישו בבית הדין האזורי.

34. מסמכים או חומר מהם ניתן ללמוד מדוע פנתה גב' יעל גלילי לבצע ביקורת בחברת פלסטיב יקום ואצל לקוחות אחרים של העוררים: לעניין מסמך זה טען מר אביר כי הוא מבקש אותו כדי להוכיח שגב' גלילי פתחה בחקירה נגדו כיוון שהגיש נגדה ביום 4.12.2008 תביעה אישית בבית משפט שלום. המדינה טענה כי הרשימה ובה ארבע החברות אותן התבקשה גב' גלילי לבדוק הומצאה זה מכבר לעוררים, ובכל מקרה סדרי העבודה של מחלקת האכיפה אינם חלק מחומר החקירה, ודי בקיום חשדות או תלונות של עובדים על מנת לבצע ביקורת או אכיפה יזומה. בכל מקרה, מדובר בחקירה שהתנהלה חצי שנה לפני שמר אביר הגיש את התביעה בבית משפט שלום. דין בקשה זו להידחות. **ראשית**, החומר המבוקש נועד, לטענת מר אביר, להוכיח כי החקירה נגדו החלה בעקבות הגשת תביעה אישית נגד גב' גלילי. נוכח העובדה שהתביעה האישית הוגשה על ידי מר אביר כחצי שנה לאחר פתיחת החקירה, הרי שחומר זה אינו רלבנטי. **שנית**, בכל מקרה, מזכרים על פעולות חקירה שבוצעו או פעולות חקירה מתוכננות, להבדיל מראיות או נתונים מהותיים לאישום, אינם בגדר "חומר חקירה". **שלישית**, כעולה מההחלטה בעתירה לפי חוק חופש המידע שהגישו העוררים (עת"מ 6368-10-12 מיום 5.3.2014) המסמכים הקיימים בנושא זה כבר נמסרו לעותרים.

35. דו"ח ביקורת מיום 8.7.2008 שערכו המפקחים חמי ניר ואברהם נחמיאס במשרדי חברת אופקים: העוררים פירטו בבקשתם כי בכתב הגנה שהגישה המדינה בהליך אזרחי שהוגש נגד מפקחים, תוארה הביקורת שערכו המפקחים חמי ניר ואברהם נחמיאס, וחייב להיות דו"ח ביקורת. כאמור, במהלך הדיון בערר

הציג מר אביר הודעה שנגבתה במהלך אותה ביקורת מעובדת חברת אופקים בשם אורנה, וטען כי תיאור פעילותו באותו מועד רלבנטי לאישום על העסקת עובדים בניגוד לחוק העסקת עובדים על ידי קבלני כוח אדם. גם בקשה זו דינה להידחות. כאמור, העוררים עתרו לקבל **דו"ח ביקורת** שנערך לטענתם ביום 8.7.2008. קיומו (או יותר נכון העדר קיומו) של דו"ח זה נדון **בארבעה הליכים** שהגישו העוררים (או חלקם), ובכולם נקבע כי **לא קיים** דו"ח ביקורת כזה (לפירוט ההליכים ראו פסק הדין בת"א 4962-05-14 מיום 30.9.2014). עוד יש לציין כי מסמכים שנערכו באותה ביקורת גולו לעוררים במסגרת ההליך ת"א 51857-05-10, כעולה מתצהיר גילוי המסמכים בהליך זה שצורף כנספח 1(ו) לבקשה (מסמך 11 העתק דו"ח גביית עדים של העובדת אורנה; מסמך 71 - תמונות מהביקור מיום 8.7.2008).

36. תרשומת שערכה עו"ד תמר פינקוס בעניין הזמנת המשטרה לעצור את מר אביר בטענה לשיבוש הליכי חקירה במשרדי המאשימה: המדינה טענה כי לא קיימת תרשומת כזו, ובכל מקרה מדובר בתרשומת פנימית שאין חובה לגלותה.

37. נוהל "סידור פנימי" או כל מסמך המכיל הנחיות ו/או מסדיר את אופן תיעודם ותיוקם של מסמכים ו/או ראיות שנאספות על ידי עובדי ו/או חוקרי משרד התמ"ת בנוגע לחקירות מנהליות ו/או פליליות אותן הם מנהלים: בדיון בערר טען מר אביר כי הוא מבקש לקבל את הנוהל, עליו ניתן ללמוד מעדותו של מר יחזקאל אופיר, כדי להוכיח שבעניינו עבדו בניגוד לנוהל, כדי להסתיר מסמכים. המדינה טענה כי מדובר במסמך שאינו רלבנטי לכתב האישום, וכי מר יחזקאל אופיר העיד על נוהל שקיים היום, ולא היה קיים בעבר. כמו כן, לא הובאה ראשית ראיה לטענה כי המדינה ביקשה להסתיר מסמכים.

דין הבקשה להידחות. הנוהל עצמו, אם בכלל היה קיים נוהל כזה בעבר, ועת לא ברור אם מדובר בנוהל של אגף ההסדרה או אגף האכיפה, אינו רלוונטי לאישום. אין די בטענה בעלמא, שלא נתמכה באף ראיה, כי מפקחים פעלו בניגוד לנוהל כדי להסתיר מסמכים, על מנת לחייב את המדינה לגלות את הנוהל כחלק מ"**חומר חקירה**". מעבר לכך, גם בהחלטה בעתירה המינהלית 6368-10-12 נקבע כי **לא קיים** נוהל כזה.

38. פראפרזה של מסמכים פנימיים: העוררים טענו כי על המדינה לרשום פראפרזה של המסמכים שהם בגדר "תרשומת פנימית" שלא נמסרו להם. ואכן, המדינה רשמה פראפרזה כאמור של שלושת המסמכים שלא נמסרו לעוררים (סעיף 38 לתגובתה לערר בבית הדין האזורי). במהלך הדיון הוגשו לבית דין זה המסמכים עצמם. לאחר שבחנתי את המסמכים עצמם, אני קובעת כי די בפראפרזה שבסעיף 38 לתגובת המדינה, ואין מקום למסור לעוררים את המסמכים עצמם. המסמכים יוצאו מתיק בית הדין ויופקדו בכספת בית הדין.

39. דו"ח פעולה בחברת די סי פאק מיום 3.6.2008: בדיון שהתקיים בבית הדין הארצי ביום 4.12.2012 הצהיר ב"כ העוררים כי דו"ח הפעולה נמסר להם, ולא ברור מדוע נתבקש הדו"ח שנית. יתר על כן. המדינה צירפה דו"ח זה כנספח לתגובתה בבית הדין האזורי.

40. כל דו"חות הפעולה על ביקורת ו/או ביקורות ו/או ביקורים ו/או פעולות שנעשו על ידי מי מחוקרי המדינה אצל גורמים שלכאורה קיבלו עובדים של כל אחת מהנאשמות: ראשית, מדובר בבקשה כוללת וגורפת, בניגוד להנחיות בהחלטת בית הדין הארצי. **שנית,** המדינה הצהירה כי העבירה לעוררים את כל דו"חות הפעולה וכי אין בידה דו"חות שלא הועברו למערערים, ולא הובאה ראשית ראיה כי הצהרה זו אינה נכונה. **דו"ח חקירה של מר קלמדי:** העוררים טענו כי הוצגו להם שלושה דו"חות חקירה, שניים משנת

2008 ואחד משנת 2009, אולם מר קלמדי העיד כי היו שלוש חקירות עד חודש דצמבר 2008, ולכן לא הומצא אחד מדו"חות החקירה משנת 2008. בעניין זה מקובלת עלי טענת המדינה כי לא קיים דו"ח חקירה נוסף משנת 2008, והדברים אף לא עולים מחקירתו של העד כנטען על ידי העוררים.

41. "מזכר בדבר מסירת כ"א בסיכום חקירה מיום 17.5.2010": מקובלת עלי טענת המדינה כי לא ברורה מהותו של מסמך זה, והעוררים אף לא חזרו על בקשתם בשלב הערר.

42. אין כל בסיס לבקשתם של העוררים לחייב את המדינה למספר את העמודים בחומר הראיות שקיבלו, שכן לעוררים נמסרו רשימות מפורטות של המסמכים. בנוסף, התאפשר לעוררים לעיין ולהשוות את החומר שנמסר להם לחומר המקורי המצוי במשרדי המדינה.

43. הוצאות משפט: המדינה ביקשה לחייב את העוררים בהוצאות בגין הערר, נוכח העובדה שמדובר בערר סרק, כפי שהבקשה בבית הדין האזורי הייתה בקשת סרק. בבקשתה, הסתמכה המדינה על פסיקתו של בית המשפט העליון המאפשרת פסיקת הוצאות במסגרת הליך פלילי, גם במסגרת הליכי ביניים [רע"פ 567/09 אימן אבו חייט נ' מדינת ישראל (21.2.2009)]; בשפ 5540/13 **עודה חדר נ' מדינת ישראל** (14.8.2013)].

44. אני סבורה, כי אכן נסיבות המקרה הנדון מצדיקות חיוב העוררים בהוצאות לטובת אוצר המדינה. כעולה מהאמור לעיל, העוררים הגישו בקשה לעיון בחומר חקירה לצורך תכליות אחרות מהתכלית של בקשה לעיון בחומר חקירה, כגון הוכחה של גרסתם הנטענת כי עדי המאשימה אינם דוברי אמת; העוררים הגישו בקשה לקבל מסמכים אשר מצויים בידם ונמסרו להם בעבר; העוררים שבו וביקשו מסמכים שכבר ניתנו לגביהם החלטות בעבר, שלא בהתאם להנחיות שנקבעו בהחלטת בית הדין הארצי; העוררים הגישו בקשת סרק, כגון בקשה שהמשיבה תמספר עבורם את העמודים בחומר הראיות שנמסר לעיונם. הרושם המתקבל הוא שהעוררים הגישו בקשות לא ענייניות, שתכליתן האמיתית היא הכבדה והתשה של עובדי המדינה המטפלים בעניינם. התנהלות העוררים גורמת להכבדה שלא לצורך על המדינה, לבזבוז זמן שיפוטי הן של בית הדין האזורי והן של בית דין זה, ולהתמשכות ההליך הפלילי בעניינם, שהחל לפני למעלה מארבע שנים. בנסיבות אלה, למרות שהעוררים חויבו בהוצאות על ידי בית הדין האזורי, יש מקום לחייבם גם בהוצאות הליך זה.

45. בהתחשב בשיעור ההוצאות בו חויבו העוררים בבית הדין האזורי, אני מחייבת את העוררים בהוצאות לטובת אוצר המדינה בגין הליך זה בסך של 10,000 ₪.

נוסח מקורי ניתן ביום, י"ט שבט תשע"ה (8 בפברואר 2015) ונשלח לצדדים.

נוסח מתוקן ניתן ביום, י"ז טבת תשע"ו (29 בדצמבר 2015), בהעדר הצדדים ויישלח אליהם.